

Lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelma

Tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2024-2026

Lapsi-
ystävällinen
kunta
Kandidaatti

unicef
jokaiselle lapselle

Lapsen oikeudet kunnan rakenteissa

TAVOITE: Kunnanviranhaltijat, työntekijät, luottamushenkilöt ja keskeiset sidosryhmät on perehdytetty lapsen oikeuksiin. Lapsen oikeudet ovat osana kunnan perehdytysohjelmia.

TOIMENPITEET:

1. Lapsiystävällinen kunta malli ja lapsen oikeudet on kirjattu pysyväksi osaksi kunnan Tervetuloa kuntaan töihin - perehdytysoppaaseen. Lisäksi perehdytyksen palautelomakkeeseen lisätään seurantakysymys, toteutuiko esittely perehdytyksen aikana. Palautelomakkeiden perehdyttämistietojen toteutumista seurataan johtoryhmässä ja tarpeen mukaan henkilöstö kutsutaan ryhmäperehdytystilaisuuksiin, joissa LYK-malli esitellään. **Vastuutaho:** Kansliapäällikkö. **Aikataulu:** Syksy 2024 - Kevät 2026.
2. Johtoryhmä suunnittelee ja toimialajohtajat vastaavat lapsen oikeuksien ja Lapsiystävällinen kunta -mallin perehdytystilaisuuksien järjestämisestä henkilöstölle ja erityisesti lasten parissa toimiville työntekijöille eri toimialat huomioiden. Perehdytystilaisuudet järjestetään yhteisinä kaikille toimialoille. Perehdytystilaisuuksien jälkeen käydään eri yksiköiden tiimeissä keskustelua siitä, miten kukakin voi edistää lapsen oikeuksia omassa työssään. Esihenkilöiden osaamista ylläpidetään ja laajennetaan jakamalla LYK-tietoa ja tapahtumatietoja esihenkilöiden Teams-kanavassa. Koko henkilöstön osaamista ylläpidetään intranetissä, jossa jaetaan tietoa sekä ajankohtaisia uutisia LYK-mallista. Lisäksi esihenkilöiden Teams-kanavassa ja intrassa esitellään eOppivan lasten oikeuksien koulutuksia. **Vastuutaho:** Kansliapäällikkö. **Aikataulu:** Syksy 2024 - Kevät 2025. → Lisäksi lasten oikeuksia käsitellään vuosittain lasten kanssa lasten oikeuksien viikolla ryhmä/ luokkakohtaisesti.
3. Johtoryhmä toteuttaa lapsen oikeuksien ja Lapsiystävällinen kunta-mallin työpaja-tyyppisen perehdytystilaisuuden kunnanvaltuustolle ja muille luottamushenkilöille. Nykyinen valtuusto ja luottamushenkilöt perehdytetään toimintasuunnitelman hyväksymisen jälkeen ja uusi valtuusto ja luottamushenkilöt perehdytetään aina uuden valtuustokauden alussa. Luottamushenkilöiden koulutus- ja perehdytysmateriaalit sekä nykytilankuvausaineistot tallennetaan luottamushenkilöiden Teams-kanavassa, jossa en ovat hyödynnettävissä kaikille uusillekin luottamushenkilöille. Lisäksi luottamushenkilöiden Teams-kanavassa esitellään eOppivan lasten oikeuksien koulutuksia ja kannustetaan osallistumaan niihin. **Vastuutaho:** Pormestari. **Aikataulu:** Syksy 2024 - Kevät 2026. → Lapset osallistetaan toimenpiteeseen pyytämällä huomioita lapsiystävällistä asioista ja kehittämistä kaipaamista asioista lapsille ominaisilla osallistamisen tavoilla.

Lapsen etu

TAVOITE: Lapset ryhmänä: Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattiseen toteuttamiseen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

TOIMENPITEET:

1. Laaditaan linjaus LAVAN käyttöönotosta, jonka kunnanhallitus hyväksyy. **Vastuutaho:** Pormestari. **Aikataulu:** Syksy 2024.
2. Laajennettu johtoryhmä, toimielinten puheenjohtajat ja sihteerit koulutetaan LAVAN käyttöön ja suositellaan osallistumista Lapsivaikutusten arvioinnin perusteet 3.9.2024 -valmennukseen. Vaihtoehtoisena suoritustapana laajennettu johtoryhmä, toimielinten puheenjohtajat ja sihteerit suorittavat eOppivassa Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi -koulutuksen. Koulutuksiin osallistumista seurataan ja lähetetään tarvittaessa muistutuksia.
Vastuutaho: Kansliapäällikkö. **Aikataulu:** Syksy 2025 mennessä.
3. Toimialajohtajat laativat ohjeistuksen LAVAN käyttöönoton ja toteuttamisen tueksi keväeseen 2025 mennessä hyödyntämällä Unicefin ohjeistuksia lapsivaikutusten arvioinnista sekä muiden kuntien laatimia LAVA-ohjeistuksia. Ohjeistuksessa määritellään mm. se, milloin LAVA tulee tehdä, ketkä sen tekevät, miten ja millä prosessilla sekä ketkä ovat vastuuhenkilöt eri toimialoilla. Valmistelijoiden perehdytys LAVAN käyttöön toteutetaan esihenkilövalmennuksen yhteydessä viimeistään alkusyksystä 2025, kun teemana on hallintovalmistelu. Valmistelijoiden perehdytyksen yhteydessä kuntaan nimetään yksi lavamentori jokaiselta toimialalta, joka on kaikkien tiedossa ja jolle on mahdollistettu riittävät resurssit mentorointiin. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Syksy 2025 mennessä. → Osallistetaan lapsia ja nuoria ohjeistuksen tekemiseen kuulemisen prosessin ja menetelmien valitsemiseksi ottamalla nuorisovaltuusto mukaan ohjeistuksen tekoon ja kouluttamalla myös heidät lapsivaikutusten arviointiin heille järjestettävässä erillisessä koulutustilaisuudessa hyödyntäen E-oppivan koulutusmateriaaleja.
4. Pilotoidaan LAVA-mallia yhdessä nuorisovaltuuston kanssa siten, että nuorisovaltuusto saa kohdentaa varatun määrärahan valitsemaansa kohteeseen. Pilotin jälkeen arvioidaan ohjeen toimivuutta ja tehdään siihen tarvittaessa tarkennuksia. Pilotin toteutuminen esitellään kunnanvaltuuston kokouksessa ennen seuraavan vuoden talousarvion valmistelua.
Vastuutaho: Kansliapäällikkö. **Aikataulu:** Syksy 2025-Kevät 2026 → Nuorisovaltuuston jäsenet suunnittelevat ja esittelevät pilotin tulokset.

Oikeus elämään ja kehittymiseen

TAVOITE: Kunnan(lapsi- ja perhe)palvelut tarjoavat tukea vanhemmuuteen.

TOIMENPITEET:

1. Tunnistetaan vähintään yksi käyttöön otettava vanhemmuuden tuen menetelmä yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perheohjauksen, nuorisopalveluiden ja esi- ja perusopetuksen toimijoiden kanssa antamalla tietoa erilaisista vanhemmuuden tuen menetelmistä ja tehdään niiden pohjalta yhteinen valinta tarvelähtöisesti yhteisen ideariihen avulla. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Syksy 2024.
2. Koulutetaan lasten ja nuorten parissa työskenteleviä (vaka, perheohjaus, nuopa, esi- ja perusopetus) menetelmän käyttöön järjestämällä kaikille yksiköille yhteinen koulutus. Vaihtoehtoisesti koulutetaan kunnasta yksi työntekijä menetelmän käyttöön, joka edelleen kouluttaa henkilöstöä yksikkökohtaisesti. Toimenpide tarkentuu menetelmän valinnan myötä. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Kevät 2025-Syksy 2025.
3. Otetaan systemaattisesti käyttöön vähintään yksi vanhemmuuden tuen menetelmä kunnan lapsi- ja perhepalveluissa (vaka, perheohjaus, nuopa, esi- ja perusopetus). **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Syksy 2025 – Kevät 2026.
4. Käynnistetään avoin vanhempainraatitoiminta yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa. Vanhempainyhdistys toimii koollekutsujana, jonka tarkoituksena on madaltaa kynnystä vanhempien osallistumiselle. Lapsiystävällinen kunta-koordinaattori toimii tapaamisissa sihteerin roolissa, jolloin tieto välittyy suoraan myös kuntaan. Vanhempainraati kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa. **Vastuutaho:** Hyvinvointikoordinaattori. **Aikataulu:** Syksy 2024 – jatkuen vuosittain.
5. Kuvataan lapsi- ja perhepalvelut kunnan kotisivuille palvelukartan ja -oppaan muodossa hyödynnettäväksi lapsiperheille ja ammatillisille toimijoille palveluohjauksessa. **Vastuutaho:** Hyvinvointikoordinaattori. **Aikataulu:** Syksy 2024 mennessä.
6. Kuvataan ehkäisevän työn (mielenterveyden edistäminen, päihde- ja pelihaittojen sekä lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen) palvelupolut kunnan kotisivuille. **Vastuutaho:** Hyvinvointikoordinaattori. **Aikataulu:** Kevät 2026 mennessä.

Osallisuus

TAVOITE: Kunnassa on edustuksellisten osallisuusrakenteiden lisäksi muita osallisuutta edistäviä rakenteita, jotka mahdollistavat lasten ja nuorten näkemysten esiintuomisen eri ikäkausina. Näkemykset otetaan huomioon palveluita suunniteltaessa ja kehitettäessä.

TOIMENPITEET:

1. Järjestetään vuosittain nuorten ja päättäjien avoin iltakahvitilaisuus, jota markkinoidaan hyvissä ajoin, esim. lasten oikeuksien viikolla tai nuorisotyön viikolla tms., jossa keskustellaan ajankohtaisista asioista. Samalla nuoret saavat tietoa kunnallisesta päätöksen teosta ja päättäjät nuorten elämästä ja toiveista lapsiystävällisen kunnan suhteen. **Vastuutaho:** Kansliapäällikkö. **Aikataulu:** Syksy 2024 – jatkuen vuosittain. → Lapset ja nuoret osallistuvat tähän toimenpiteeseen valmistelemalla etukäteen kysymyksiä ja toiveita päättäjille sekä osallistumalla itse tilaisuuteen. Lapsia ja nuoria tiedotetaan tilaisuuksien jälkeen kuluvan vuoden aikana, miten heidän ajatuksensa on huomioitu kunnassa.
2. Järjestetään 1.-6. luokkalaisten kyselytunti päättäjille koulupäivän aikana esim. lasten oikeuksien viikolla. Jokaisella luokalla valmistellaan ennakkoon kysymyksiä, toiveita ja ideoita lapsiystävällisyyteen liittyen opettajan johdolla ja valitaan jokaiselta luokalta oppilas/oppilaita, jotka esittävät asiat ryhmän puolesta päättäjille. Muut oppilaat ovat kuuntelevana yleisönä opettajan johdolla. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Syksy 2024 – jatkuen vuosittain. → Lapset ja nuoret osallistuvat tähän toimenpiteeseen valmistelemalla etukäteen kysymyksiä ja toiveita päättäjille sekä osallistumalla itse tilaisuuteen. Lapsia ja nuoria tiedotetaan tilaisuuksien jälkeen kuluvan vuoden aikana, miten heidän ajatuksensa on huomioitu kunnassa.
3. Yhtenäiskoululla käynnistetään vuosittaisena toiminta vanhempainyhdistyksen toimesta osallistuva budjetointi lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi. **Vastuutaho:** Vanhempainyhdistyksen puheenjohtaja. **Aikataulu:** Kevät 2025 mennessä – jatkuen vuosittain. → Lapset ja nuoret osallistuvat tähän toimenpiteeseen ehdottamalla ideoita kouluviihtyvyyden parantamiseksi, valitsemalla arviointiraadin kanssa äänestykseen menevät ideat ja äänestämällä, miten OSBU:n kohditettu rahasumma käytetään. Eniten ääniä saanut idea etenee toteutukseen.

Osallisuus

TAVOITE: Kunnassa on edustuksellisten osallisuusrakenteiden lisäksi muita osallisuutta edistäviä rakenteita, jotka mahdollistavat lasten ja nuorten näkemysten esiintuomisen eri ikäkausina. Näkemykset otetaan huomioon palveluita suunniteltaessa ja kehitettäessä.

TOIMENPITEET:

4. Kuullaan junnuministeriötä ja nuorisovaltuustoa keskustelemalla erikseen molempien ryhmien kanssa koulukiusaamisen muodoista, esiintymispaikoista ja toimenpide-ehdotuksista kiusaamisen ehkäisemiseksi. Jatkossa kuullaan ko. kokoonpanoja vuosittain koulukiusaamisen tiimoilta. Jatkokyselyn teemat tarkentuvat työskentelyn myötä. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Kevät 2025 mennessä – jatkuen vuosittain. → Lapsen ja nuoret osallistuvat tähän toimenpiteeseen kuulemisen prosessin kautta. Myöhemmin heitä tiedotetaan, miten saatua tietoa on hyödynnetty kiusaamisen vastaisessa työssä. Kuulemisia jatketaan vuosittaisena toimintana koulukiusaamisen tiimoilta.
5. Päättäjät jalkautuvat vuosittain lasten oikeuksien viikolla varhaiskasvatukseen kuuntelemaan ja keskustelemaan lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilökunta valmistelee lasten kanssa ennakkoon materiaalia päättäjille kunnan lapsiystävällisyyteen liittyen lasten näkökulmasta. **Vastuutaho:** Pormestari. **Aikataulu:** Kevät 2025 mennessä – jatkuen vuosittain. → Lapset valmistelevat päättäjille materiaalia kunnan lapsiystävällisyyteen liittyen.
6. Nimetään vakasta, perusopetuksesta ja nuorisopalveluilta työntekijä, joka alkaa kehittämään ja koordinoimaan kunkin yksikön osallisuustyötä arjessa. **Vastuutaho:** Sivistysjohtaja. **Aikataulu:** Kevät 2025 mennessä → Lapset ja nuoret osallistuvat tähän toimenpiteeseen osallistumalla osallisuutta vahvistaviin toimenpiteisiin vakan, perusopetukseen ja nuorisopalveluiden arjessa.

Oikeus elämään ja kehittymiseen

TAVOITE: Kunta vähentää kasvihuonekaasupäästöjään systemaattisesti ja varautuu muuttuvaan ilmastoon sekä huomioi lapset ilmastotyössään.

TOIMENPITEET:

1. Laaditaan kunnalle ilmastosuunnitelma. Ilmastosuunnitelmaan sisällytetään ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä sekä vuosittaisen päästökehityksen raportoinnin toteutustapa. Ilmastosuunnitelma on työn alla ja sen on määrä olla valmiina vuoden 2024 loppuun mennessä. Huomioidaan ilmastosuunnitelma myös kuntastrategiassa sitä päivitettäessä.
Vastuutaho: Ympäristösihteeri. **Aikataulu:** Syksy 2024– Syksy 2025. → Osallistetaan lapsia ja nuoria ilmastosuunnitelman tekemiseen työpajamuotoisesti. Työpajan tavoitteena on ensisijaisesti saada lasten ja nuorten näkökulmia ilmastosuunnitelman valmisteluun. Työpajasta on kuitenkin mahdollista myös nostaa suoraan sisältöjä ilmastosuunnitelmaan. Työpaja pyritään suunnittelemaan niin, että se tukisi jokaisen lapsen osallisuutta, ja tarvittaessa osallistetaan työpajan lisäksi jollakin toisella tavalla.
2. Ilmastovaikutuksia huomioidaan kaavoitusta ja muuta maankäyttöä, liikennettä, rakentamista, energia- ja jätehuoltoa, palveluiden järjestämistä ja hankintoja koskevassa päätöksenteossa. Ilmastovaikutukset otetaan huomioon ilmastosuunnitelmaa laadittaessa ja se toimii jatkossa ohjeena. Kärkölä on osa HINKUverkostoa, johon on kirjattu Kärkölän kunnan kasvihuonepäästöjen kokonaispäästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä. **Vastuutaho:** Tekninen johtaja. **Aikataulu:** Vuosittain.
3. Viestitään ilmastotyöstä säännöllisesti. **Vastuutaho:** Ympäristösihteeri. **Aikataulu:** Kevät 2024 – Kevät 2026. → Ilmastotyöstä viestitään myös lapsille ja nuorille. Pyritään käyttämään viestinnässä myös sellaisia kanavia, jotka erityisesti tavoittavat lapsia ja nuoria. Ilmastotyöhön liittyviä lasten ja nuorten kiinnostuksen kohteita tai hyviä viestintätapoja voidaan selvittää esimerkiksi ilmastosuunnitelmatyön yhteydessä.

Lasten näkemyksiin perustuva tavoite

TAVOITE: Kehitetään kunnan leikkipuistoja ja vapaa-ajanviettopaikkoja. Tavoitteena sellaiset julkiset tilat, mitkä vastaavat lasten ja nuorten tarpeita siten, että julkiseen tilaan käytetyt määrärahat lisäävät lapsiystävällistä ja tehokasta tilojen käyttöä sekä tukevat tasa-arvoa, osallisuutta ja liikkuvaa elämän tapaa.

TOIMENPITEET:

1. Toteutetaan lapsille ja nuorille kysely osallistuvan budjetoinnin keinoin vuosittain. Kysely toteutetaan verkkoselaimella yhteistyössä koulun ja nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa huomioiden myös valmistavan opetus sekä vaativan erityisen tuen oppilaat ja erityisopetuksen pienryhmien oppilaat. Osallistuvan budjetoinnin määrärahat määräytyvät valtuuston myöntämän määrärahan mukaisesti. Budjetoinnissa osoitetaan selkeästi valtuutetuille, että kyse on lapsiin ja nuoriin kohdennetuista määrärahoista. Kysely toteutetaan vuosittain joko syksyllä tai keväällä siten, että saadaan toteutukseen lapsille / nuorille tärkeät alueet. **Vastuutaho:** Tekninen johtaja. **Aikataulu:** Kevät/ syksy 2025 alk. → Lasten ja nuorten kokemuksekysely siitä, miten he käyttäisivät leikkipuistoihin/ vapaa-ajanviettopaikkoihin varatut rahat. Joista edelleen valitaan eniten ääniä saaneet ideat. Tiedotetaan lapsia ja nuoria siitä, miten heidän toiveitaan ja mielipiteitään on huomioitu leikkipuistojen ja vapaa-ajanviettopaikkojen kehittämisessä.
2. Leikkipuisto- / vapaa-ajanviettopaikkakokemus eli käyttäjäkokemus tehdyistä toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista. Saadut palautteet kirjataan, sekä hyvät että huonot kokemukset, ja tiedot hyödynnetään seuraavissa suunnittelukohteissa. Tällä tavoin lapsiystävällisyys saadaan muutettua mm. suunnitteluohjeiksi, ja huomioista tulee osa toimintatapaa. **Vastuutaho:** Tekninen johtaja. **Aikataulu:** Kevät/ syksy 2026 alk. → Kokemuksekysely lapsille ja nuorille tehdyistä toimenpiteistä eli leikkipuistojen ja vapaa-ajanviettopaikkojen kehittämisestä. Lapsille ja nuorille tiedotetaan, miten heiltä kerättyjä kokemuksia hyödynnetään edelleen kehittämisessä.
3. Tiedotetaan lapsia ja nuoria siitä, että tämä on lasten ja nuorten valitsema tavoite ja lapset ja nuorten arvioivat tämän tavoitteen etenemistä vuosittain. **Vastuutaho:** Tekninen johtaja. **Aikataulu:** Kevät/ syksy 2025 alk. → Tämä on lasten ja nuorten valitsema tavoite lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelmaan. Lapset ja nuorten arvioivat tämän tavoitteen toteutumista vuosittain kyselyn avulla.
4. Hyödynnetään LAVAa kehittämistyössä ohjeistuksen valmistuttua. **Vastuutaho:** Tekninen johtaja. **Aikataulu:** Syksy 2025. → Lasten ja nuorten kokemuksia kerätään LAVA-prosessin yhteydessä ja niitä hyödynnetään kehittämistyössä. Lapsia ja nuoria tiedotetaan, miten heidän näkemyksensä on huomioitu kehittämistyössä.